

**ПИТАННЯ ДЛЯ ІСПИТУ «ЄВРОПЕЙСЬКА КОНВЕНЦІЯ З ПРАВ
ЛЮДИНИ ТА ЮРИДИЧНА ПРАКТИКА»**

1. Ідея прав людини: ґене́за та сучасне розуміння. Основні властивості прав людини.
2. Структура прав людини (носій права адресат (носій зобов'язань), предмет або зміст права.
3. Проблема універсальності прав людини. Права людини в системі європейських цінностей.
4. Каталог прав людини, що захищаються Конвенцією.
5. Історичні передумови прийняття Конвенції. Основні етапи розвитку конвенційного механізму захисту прав людини.
6. Еволюційний підхід ЄСПЛ. Здатність прав розвиватися і поширюватися на нові сфери за межі того, що мали на увазі творці Конвенції.
7. Європейський консенсус та ефективність доктрини живого інструменту.
8. Іntenціоналізм, текстуалізм і доктрина четвертої інстанції. Адаптивний характер прав у світлі сучасних досягнень.
9. Конвенція як юридично обов'язковий інструмент у сфері прав людини. Структура Конвенції. Протоколи до Конвенції.
10. Співвідношення Конвенції та інших договорів Ради Європи у сфері захисту прав людини.
11. Цінності, що лежать в основі системи Ради Європи: права людини, верховенство права, демократія.
12. Людська гідність, персональна автономія, демократія, плюралізм і солідарність як ключові цінності Конвенції.
13. Основні принципи дії Конвенції (принцип ефективності; субсидіарність і первинність).
14. Доктрина “свободи розсуду держави” у практиці Європейського суду з прав людини.
15. Обмеження прав людини, гарантованих Конвенцією. Типологія конвенційних прав відповідно до можливості обмеження їх здійснення.
16. Вертикальна і горизонтальна дія Конвенції.
17. Зобов'язання держави відповідно до Конвенції. Негативні зобов'язання. Позитивні зобов'язання.
18. Відступ державою від зобов'язань за Конвенцією.
19. Європейський суд з прав людини: загальна характеристика.
20. Організація ЄСПЛ. Створення ЄСПЛ. Реформування ЄСПЛ.
21. Формування ЄСПЛ. Обрання суддів ЄСПЛ Парламентською Асамблеєю Ради Європи (ПАРЄ). Склади ЄСПЛ.
22. Предметна юрисдикція (*ratione materiae*) Європейського суду з прав людини.
23. Компетенція Європейського суду з прав людини *ratione loci*: територіальний та ефективний контроль.
24. Юрисдикція за колом суб'єктів (*ratione personae*): особа заявника та держави – відповідача.

25. Юрисдикція Європейського суду з прав людини у часі (*ratione temporis*): одномоментні факти та триваючі порушення.
26. Процедура в ЄСПЛ: від первинної скарги до рішення. Індивідуальні скарги.
27. Порядок подання скарги до ЄСПЛ: новітні підходи. Вимоги до змісту скарги та процедури її подання. Типові помилки при поданні скарги.
28. Особливості процедури розгляду скарг суддею одноособово, Комітетом суддів, Палатою, Великою Палатою.
29. Виключення скарг зі списку тих, що підлягають розгляду (стаття 37 Конвенції). Клопотання та їх розгляд. Юридичне представництво.
30. Попередні забезпечувальні заходи.
31. Встановлення фактів. Тягар та стандарт доведення.
32. Пілотна процедура та пілотні рішення.
33. Огляд пілотних рішень ЄСПЛ щодо України та їх виконання державою.
34. Справедлива компенсація. Зміст та особливості застосування статті 41 Конвенції. Судові витрати. Відшкодування матеріальної шкоди та компенсація моральної шкоди.
35. Виконання рішень ЄСПЛ. Негативні наслідки одноразового та систематичного невиконання рішень ЄСПЛ.
36. Порядок виконання рішень ЄСПЛ Україною.
37. Значення ЄСПЛ та його практики. Місце ЄСПЛ в європейській системі захисту прав людини.
38. Роль ЄСПЛ в утвердженні верховенства права та забезпеченні його вимог.
39. Практика ЄСПЛ і її місце в системі джерел українського права.
40. Практика Європейського суду з прав людини («*case-law*») та стала практика («*well established case-law*»).
41. Застосування практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя в Україні.
42. Право на життя (ст. 2 Конвенції): зміст та особливості порівняно з усіма іншими правами. Справи проти України.
43. Обмеження права на життя.
44. Зобов'язання держави щодо права на життя. Матеріальні і процесуальні зобов'язання. Межі зобов'язань.
45. Дискусійні питання, пов'язані з правом на життя. Відсутність консенсусу щодо певних питань та свобода розсуду держави.
46. Право на життя в умовах збройних конфліктів: вбивства, що слідує з актів агресії – проблема співвідношення права прав людини та гуманітарного права.
47. Заборона катування (ст. 3 Конвенції). Абсолютний характер заборони катувань. Справи проти України.
48. Зобов'язання держави відповідно до ст. 3 Конвенції.
49. Застосування ст. 3 Конвенції в умовах надзвичайного стану та війни.
50. Зміст та сфера застосування ст. 4 Конвенції. Поняття «рабство» та «підневільний стан». Сучасні форми рабства та підневільного стану.
51. Право не бути присилуваним до примусової чи обов'язкової праці.
52. Право на свободу та особисту недоторканність (ст. 5 Конвенції). Справи

проти України.

53. Позитивні та негативні зобов'язання держав щодо забезпечення права на свободу та особисту недоторканність.

54. Кримінально-правові та цивільно-правові підстави позбавлення волі. Вимоги до правомірного позбавлення свободи та особистої недоторканності.

55. Гарантії права людини на свободу і особисту недоторканність.

56. Право на справедливий суд (ст. 6 Конвенції). Зміст права на справедливий суд згідно зі статтею 6 Конвенції. Справи проти України.

57. Застосування статті 6 у кримінальних, адміністративних та цивільних справах.

58. Право на доступ до суду як гарантія реалізації права на справедливий суд.

59. Право на справедливий розгляд справи. Критерії справедливості розгляду справи.

60. Право на публічний розгляд справи та публічне оголошення судового рішення.

61. Право на розгляд справи у розумний строк.

62. Право на незалежний та безсторонній суд, створений на підставі закону.

63. Право на захист у судовій справі.

64. Право на повагу до приватного та сімейного життя (ст. 8 Конвенції). Справи проти України.

65. Критерії виправданого лімітованого втручання до приватності.

66. Зобов'язання держави щодо права на приватність.

67. Свобода вираження поглядів (ст. 10 Конвенції). Справи проти України.

68. Особливості застосування ст. 10. Форми вираження поглядів.

69. Свобода думки, совісті і релігії (ст. 9 Конвенції).

70. Зв'язок зібрань та об'єднань (ст. 11 Конвенції) зі свободою думки, совісті і релігії (ст. 9 Конвенції).

71. Свобода зібрань та об'єднань (ст. 11 Конвенції). Зміст і особливості права на свободу об'єднань.

72. Зобов'язання держави із забезпечення права на свободу мирних зібрань.

73. Зв'язок свободи мирних зібрань (ст. 11 Конвенції) зі свободою вираження поглядів (ст. 10 Конвенції).

74. Втручання держави у реалізацію права на свободу об'єднань. Обґрунтованість втручання у право на свободу мирних зібрань.

75. Позбавлення майна. Захист власності (майна) (ст. 1 Протоколу № 1). Позбавлення майна.

76. Автономність тлумачення поняття «майно». Зміст поняття «мирне володіння майном». Критерії допустимості втручання у право власності

77. Заборона дискримінації (ст. 14 Конвенції). Додатковий характер ст. 14 Конвенції.

78. Сфера застосування ст. 14 згідно із практикою ЄСПЛ.

79. Форми дискримінації. Пряма і непряма дискримінація.

80. Тягар доведення. Застосування Судом стандарту доведення «поза розумним сумнівом». Стандарт доказування у справах про дискримінацію.

81. Підстави дискримінації. Відкритий перелік підстав дискримінації за ст. 14 Конвенції.
82. Тест на дискримінацію.
83. Право на ефективний засіб юридичного захисту (ст. 13 Конвенції). Співвідношення ст. 13 Конвенції з її іншими статтями.
84. Право на вільні вибори (ст. 3 Першого протоколу № 1).
85. Право на шлюб і створення сім'ї (ст. 12 Конвенції). Рівноправність кожного з подружжя (ст. 5 Протоколу № 7).
86. Право на освіту (ст. 2 Протоколу № 1).
87. Свобода пересування (ст. 2 Протоколу № 4).
88. Заборона вислання громадянина (ст. 3 Протоколу № 4), заборона колективного вислання іноземців (ст. 4 Протоколу № 4).
89. Ніякого покарання без закону (ст. 7 Конвенції). Зміст права не бути притягненим до суду або покараним двічі (ст. 4 Протоколу № 7).
90. Взаємодія Ради Європи та Європейського Союзу у сфері захисту прав людини. Проблема приєднання ЄС до Конвенції.